

SAĪSINĀTĀ DARBALAIKA SHĒMAS ES VALSTĪS

IETVER DIVU VEIDU TIESISKOS MEHĀNISMUS:

1. SAĪSINĀTAIS DARBA LAIKS (SHORT TIME WORK)*

KAS TAS IR?

EIROPAS KOMISIJA 2010. gada ziņojumā definēts kā pagaidu darba laika samazinājums, kas paredzēts esošo darba attiecību uzturēšanai*.



Tas var ietvert:

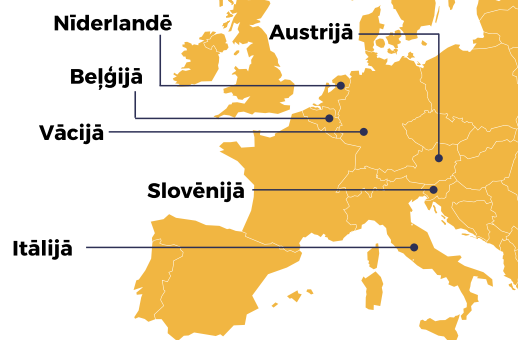
daļēju darba laika samazinājumu

vai/un



darba samaksas samazinājumu situācijā, ja darba devējam ir pārliecība, ka situācija būs īslaicīga.

2008. – 2010. gada ekonomiskās krīzes laikā instruments tika plaši izmantots ES dalībvalstīs. Tiek uzskatīts, ka saīsinātais darbs šajās valstīs bija galvenais faktors, kura dēļ bezdarbs nepieauga tik strauji kā bija paredzēts



KURĀS VALSTĪS DARBOJAS



~ 100 gadus
 darbojas pastāvīgi



PLUSI



Makroekonomiski labvēlīgāks instruments nekā bezdarbs, jo tiek uzskatīts, ka tādējādi tiek atslogots valsts budžets un ietaupītas ar bezdarbnieku administrēšanu saistītas izmaksas.



Efektīvs instruments darba devēju ekonomisko krīžu pārvarēšanai

MĪNUSI



Tādējādi uzņēmumi neveic veselīgas strukturālas izmaiņas un darbinieki tiek mākslīgi turēti darbavietās, kuras var izrādīties nav ilgtspējīgas.

2. PAGaidu ATLAIŠANA (TEMPORARY LAYOFF)*

"Pagaidu atlaišana ir viens no darba attiecību instrumentiem, kas palīdz gan darba devējiem, gan darbiniekiem veiksmīgāk pārvarēt ekonomiskās lejupslīdes periodus, vienlaikus samazinot izdevumus valstij sociālā atbalsta sistēmas uzturēšanai."

/EUROFOUND, <https://www.eurofound.europa.eu/observatories/eurwork/industrial-relations-dictionary/short-time-work/>

KAS TAS IR?	KUR UN KAD IEVIESTS?
<p>PLUSI</p> <ul style="list-style-type: none">  Ir iespēja saglabāt darba attiecības un uz noteiktu laiku nenodarbināt darbinieku  Elastība un drošība abām pusēm 	<p>MĪNUSI</p> <ul style="list-style-type: none">  Ir grūti paredzēt, kad sāksies ekonomiskais uzplaukums



Darba devējs **īslaicīgi nenodarbina** darbinieku

bet



darba attiecības **netiek izbeigtas**



Pagaidu atlaišanu var noteikt, ja finansiālu vai ar ražošanas kritumu saistītu iemeslu dēļ īslaicīgi samazinās darba devēja iespējas piedāvāt darbu.



SOMIJĀ
no 2001. g.



SPĀNIJĀ
no 2012. g.



AUSTRIJĀ
2009. gadā tika plaši izmantots



RUMĀNIJĀ
no 2011. g.



PORTUGĀLĒ
no 2012. g.



LUKSEMBURGĀ
vēsturiski



GRIEĶIJĀ
no 2010. gada uzlabotā veidā



NORVĒGIJĀ
ietverts nozaru koplīgumos un normatīvos aktos

IZMANTOŠANAS PIEMĒRI COVID-19 KRĪZES LAIKĀ*

"Mums ir jāmazina ekonomiskais trieciens, lai ES ekonomika būtu gatava atsākt darbību, kad apstākļi būs piemēroti. Lai to panāktu, mums ir jāsauglabā nodarbinātība un uzņēmumu darbība. Visām dalībvalstīm ir vai drīzumā būs saīsināta darba laika shēmas, lai palīdzētu to sasniegt. [...]"

Programma SURE atbalstīs saīsināta darba laika shēmas un tamlīdzīgus pasākumus, lai palīdzētu dalībvalstīm aizsargāt darbavietas, darba ņēmējus un pašnodarbinātos pret atlaišanas un ienākumu zaudēšanas risku. Uzņēmumi varēs uz laiku samazināt darbinieku darba laiku vai pilnībā pārtraukt darbu, saņemot ienākumu atbalstu no valsts par nenostādītajām stundām. Pašnodarbinātais saņems ienākumu kompensāciju par šo ārkārtas situāciju.

Avots: Eiropas Komisijas ziņojums presei,

2020.gada 2.aprīlis, Koronavīruss: Komisija mobilizē visus savus resursus, lai

aizsargātu dzīvības un iztikas līdzekļus. Pieejams: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lv/IP_20_582

FRANCIJA



- **Elastība uz laiku pielāgot darba attiecības.**
- **Iespēja ierobežot atlaišanu**, izmantojot saīsināta darba laika shēmu (kompensāciju palielināšana, shēmas saņēmēju paplašināšana).



SPĀNIJA

Gadījumos, kad uzņēmējdarbība ir jāpārtrauc vai jāsamazina, ir ieviesta elastība:

- Lai paātrinātu procesu, kas atļautu pagaidu atlaišanas režīmu.
- Šo shēmu darbības joma ir paplašināta, lai nozarēm, kuras visvairāk skārusi pandēmija, būtu atļauts tās piemērot.

Šim pagaidu atlaišanas režīmam vajadzētu būt spēkā līdz krīzes stāvokļa beigām.



DĀNIJA

- Lielāka elastība piešķirta shēmai, kas ļauj uzņēmumiem darbiniekus uz laiku nodarbināt nepilnu darba laiku un darbinieki šajā periodā saņem papildu bezdarbnieka pabalstus.
- **Sociālo partneru un valdības nolīgums par pagaidu atalgojumu privātā sektora uzņēmumu darbiniekiem, kuriem draud atlaišana.** Vienošanās spēkā 3 mēnešus (2020. gada 9. marts - 9. jūnijs), un tā attiecas uz uzņēmumiem, kuri ir spiesti atlaist vismaz 30% darbinieku vai vairāk nekā 50 darbiniekus. Līdzīga kompensācijas shēma, ieviesta, ko valsts maksā par pašnodarbinātajiem, kuri zaudē ienākumus.



VĀCIJA

Federālā nodarbinātības aģentūra segs **60% no neto algas saīsinātā darba laika gadījumā un atlīdzinās darba devējam sociālās iemaksas.**



AUSTRIJA

Jāsauglabā 80-90% no algas darbiniekiem, kuri strādā saīsinātu darba laiku, bet netiek pārtraukti līgumi (darba laiku var samazināt par 90%).



NĪDERLANDE

- **Ievieš jaunu pagaidu pasākumu, lai palīdzētu uzņēmējiem maksāt algas un novērstu bezdarbu.** Šis pasākums aizstāj pašreizējo darba laika samazināšanas shēmu, kas nebija paredzēta pandēmijas risināšanai.
- **Darba devēji**, kuri sagaida ienākumu samazinājumu vismaz par 20%, **3 mēnešus var pieprasīt pabalstu, kas nepārsniedz 90% no kopējās algas summas.**



BEIĻĶIJA

Tiek **paplašināti esošo shēmu noteikumi un piemērošana**

EIROPAS PAGaidu ATBALSTA INSTRUMENTS BEZDARBA RISKU MAZINĀŠANAI ĀRKĀRTAS SITUĀCIJĀ (SURE)



Lai novērstu Covid-19 uzliesmojuma ietekmi un reaģētu uz tā sociālekonomiskajām sekām, **Eiropas Padome 2020. gada 19. maijā pieņēmusi regulu Nr. 2020/672**, ar ko izveido Eiropas pagaidu atbalsta instrumentu bezdarba risku mazināšanai ārkārtas situācijā (SURE) pēc Covid-19 uzliesmojuma.

Programma SURE atbalstīs saīsināta darba laika shēmas un tamlīdzīgus pasākumus, lai palīdzētu dalībvalstīm aizsargāt darbavietas, darba ņēmējus un pašnodarbinātos pret atlaišanas un ienākumu zaudēšanas risku. Uzņēmumi varēs uz laiku samazināt darbinieku darba laiku vai pilnībā pārtraukt darbu, saņemot ienākumu atbalstu no valsts par nenostādītajām stundām. Pašnodarbinātais saņems ienākumu kompensāciju par šo ārkārtas situāciju.



Visām dalībvalstīm būs pieejams kopējais finansiālais atbalsts līdz pat **100 miljardu eiro apmērā.**



Finansiāls atbalsts SURE instrumenta ietvaros tiks sniegts kā **ES aizdevums** dalībvalstīm, kuras pieprasa atbalstu.



Nav iepriekš piešķirta finansējuma atsevišķām dalībvalstīm.



Dalībvalstīm šie aizdevumi būtu jāizmanto, lai finansētu saīsināta darba laika shēmas darbiniekiem vai līdzīgus pasākumus pašnodarbinātām personām.



Pēc dalībvalsts pieprasījuma par finansiāla atbalsta sniegšanu Komisija apspriedīsies ar attiecīgo dalībvalsti, lai pārbaudītu tādu publisko izdevumu pieauguma apmēru, kas ir tieši saistīts ar saīsināta darba laika shēmu un līdzīgu pasākumu izveidi vai paplašināšanu pašnodarbinātām personām.



Pēc apstiprināšanas finansiālais atbalsts tiks sniegts kā ES aizdevums dalībvalstij, kura pieprasa atbalstu.



Jaunajam instrumentam būs pagaidu raksturs. Tā ilgums un darbības joma aprobežojas ar koronavīrusa pandēmijas seku novēršanu.